

Toelichting bij Gemeenschappelijke regeling GO Beschermd Wonen Zuid-Kennemerland, IJmond en Haarlemmermeer

Inleiding

Vanaf 1 januari 2022 dienen samenwerkingsafspraken met betrekking tot Beschermd Wonen tussen gemeenten in de regio Zuid-Kennemerland, IJmond en Haarlemmermeer gereed te zijn. Om tegemoet te komen aan deze verplichting wordt het Gemeenschappelijk Orgaan Beschermd Wonen Zuid-Kennemerland, IJmond en Haarlemmermeer opgericht (hierna: GO Beschermd Wonen). Dit is het juridische kader voor de samenwerkingsafspraken die de deelnemers maken over beleid, organisatie, inkoop en financiering van regionale BW-voorzieningen en over de toegang tot die voorzieningen.

Inhoud van de regeling

In de Gemeenschappelijke regeling GO Beschermd Wonen Zuid-Kennemerland, IJmond en Haarlemmermeer (hierna: de regeling) is vastgelegd hoe de acht gemeenten in de regio met elkaar samenwerken op het gebied van Beschermd Wonen.

De afspraken die zijn vastgelegd in het GO kunnen onderverdeeld worden in afspraken over:

- 1) Governance en organisatie
- 2) Taken
- 3) Financiën
- 4) Overige bepalingen

In deze toelichting wordt hierop achtereenvolgens ingegaan.

Governance en organisatie

Gelijkwaardigheid

Het GO Beschermd Wonen kenmerkt zich door gelijkwaardigheid tussen de deelnemers. Dit uit zich onder andere in:

- Het GO bestaat uit de acht portefeuillehouders
- Iedere deelnemer heeft één stem
- Roulerend voorzitterschap
- Besluiten worden genomen bij gewone meerderheid. Enkele besluiten bij verzwaaarde meerderheid (begroting, jaarrekening). Twee besluiten bij unanimitieit (nadere uitwerking taken GO Beschermd Wonen / toetreding tot regeling).

Positie gemeenteraden en informatievoorziening

Op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen hebben (leden van) de gemeenteraden bepaalde wettelijke rechten ten aanzien van het GO Beschermd Wonen. Zo ontvangt de gemeenteraad jaarlijks een kadernota en de ontwerpbegroting voor een zienswijze.

In aanvulling op deze wettelijke verplichtingen is ter versteviging van de positie van de gemeenteraden in de regeling opgenomen dat gemeenteraden ook een zienswijze kunnen indienen op de voorlopige jaarrekening en dat het GO Beschermd Wonen gemeenteraden schriftelijk en gemotiveerd in kennis stelt van haar oordeel over de zienswijze en de eventuele conclusies die het GO Beschermd Wonen daaraan verbindt.

Verder wordt jaarlijks door het GO Beschermd Wonen aan de deelnemers gerapporteerd over onder andere de stand van zaken binnen het GO, (het verloop van) de financiële samenwerkingsafspraken, de door het GO uitgevoerde taken, de aantallen cliënten en de voortgang van de realisatie van voorzieningen. Deze rapportage moet jaarlijks inzicht bieden in de stand van zaken en daarmee voorkomen dat gemeenteraden en colleges verrast worden.

Uitvoeringsteam Regionale BW-taken (URB)

Het GO Beschermd Wonen wordt bij de uitvoering van haar taken ondersteund door het Uitvoeringsteam Regionale BW-taken (URB). Het URB is gepositioneerd bij de gemeente Haarlem omdat het GO Beschermd Wonen zelf geen personeel in dienst kan nemen.

Het URB is zowel verantwoordelijk voor de bedrijfsmatige ondersteuning van het GO (P&C cyclus, administratie, etc.) als inhoudelijk ondersteuning van het GO (op verzoek ondersteuning individuele gemeenten bij toegang, voorbereiding inkoop, indicaties oude doelgroep).

- In 2025 is de positionering van het URB onderwerp van evaluatie.
- Aanvullende afspraken zijn nodig over de bemensing van het URB, waarbij in ieder geval bij de start van het GO de huidige medewerkers van de gemeente Haarlem de werkzaamheden voor de oude doelgroep uit blijven voeren. Dit is een voorwaarde van de gemeente Haarlem voor het onderbrengen van de taken met betrekking tot de oude doelgroep van centrumgemeente Haarlem bij het GO Beschermd Wonen. Deze oude doelgroep zal in de loop der jaren steeds kleiner worden, waardoor de benodigde inzet steeds minder wordt (sterfhuisconstructie).
- Het Regionaal Expertiseteam dat individuele gemeenten ondersteunt bij de Toegang maakt onderdeel uit van het URB.
- Er wordt door de deelnemers gestreefd naar een representatieve vertegenwoordiging van de gemeenten in zowel de ambtelijke afstemmingsstructuren als in het URB.

Ambtelijke overlegtafels ter ondersteuning GO

Het GO wordt ondersteund door ambtelijke overlegstructuren. Deze worden bemest door ambtenaren vanuit de individuele gemeenten en medewerkers van het URB.

- Er komt een regionaal regieteam en een regionaal beleidsoverleg. Deze overleggen bestaan uit ambtenaren van de acht gemeenten. Daarmee wordt aangesloten bij de huidige ambtelijke structuur (Stuurgroep Doordecentralisatie respectievelijk het regionaal beleidsoverleg Opvang, Wonen en Herstel (OWH)).
- Er komt een aanvullende ambtelijke overlegtafel waar tussen de deelnemers onderling afstemming plaatsvindt over de toegang (instroom, complexe cliënten, criteria, uitstroom, wachtlijsten, etc.). Deze overlegtafel, noch het GO Beschermd Wonen, kan gemeenten bindend adviseren over de uitvoering van de toegang en/of de omgang met cliënten.

Taken

Nieuwe doelgroep

Gemeenten zijn vanaf 2023 zelf verantwoordelijk voor de opbouw van lokale BW-voorzieningen in de eigen gemeente. Ook zijn gemeenten zelf verantwoordelijk voor de uitvoering van BW voor nieuwe cliënten uit hun gemeente. Deze toegang tot regionale en lokale voorzieningen voor Beschermd Wonen wordt vanaf 2023 lokaal georganiseerd zodat goed aangesloten kan worden bij andere lokale (maatwerk)voorzieningen binnen het sociaal domein.

Desgewenst kan het GO Beschermd Wonen gemeenten ondersteunen bij de toegang, onder meer door de inzet van een Regionaal Expertise Team (RET). Dit RET maakt onderdeel uit van het URB. De exacte werkwijze en samenstelling van het URB moet nog worden uitgewerkt en kan wijzigen na verloop van tijd.

Naast ondersteuning vanuit het RET kan het GO Beschermd Wonen, op verzoek, de toegang uitvoeren voor een deelnemer. Dit laatste is een zogenoemde 'plustaak' waarvoor kosten in rekening worden gebracht bij de betreffende deelnemer.

Oude doelgroep

Het GO Beschermd Wonen is ook verantwoordelijk voor de uitvoering van alle taken met betrekking tot de oude doelgroep. Dit zijn cliënten die voor 1 januari 2023 een beschikking hebben gekregen voor Beschermd Wonen. Momenteel voert Haarlem als centrumgemeente deze taak namens de

gemeenten in de regio uit. Omdat de taken voor de oude en nieuwe doelgroep beleidsinhoudelijk, financieel en op uitvoeringsniveau moeilijk van elkaar te scheiden zijn, worden deze taken ondergebracht in het GO Beschermd Wonen. Het bijbehorende rijksbudget wordt vanaf 2023 door de gemeente Haarlem overgedragen aan het GO Beschermd Wonen.

Het GO Beschermd Wonen is een platform voor afstemming, overleg en monitoring van de doordecentralisatie

Om beleidsmatig grote verschillen en/of waterbedeefecten te voorkomen, worden door het GO de belangrijkste gezamenlijke uitgangspunten voor Beschermd Wonen beleid opgesteld. Dit kader vormt de basis voor het lokale BW-beleid en de uitvoeringsprogramma's van de deelnemende gemeenten. Het GO Beschermd Wonen heeft als taak de afstemming tussen de gemeenten te organiseren en het monitoren van en rapporteren over de stand van zaken. Binnen het GO wordt onderling het gesprek aangegaan naar aanleiding van deze rapportages.

Nadere uitwerking taken GO

De taken zijn in het GO Beschermd Wonen alleen op hoofdlijnen vastgelegd en worden nog nader uitgewerkt in het Besluit Regionale Taakuitvoering Beschermd Wonen (artikel 10, derde lid). In het GO Beschermd Wonen is bepaald dat deze uitwerking unaniem vastgesteld moet worden, opdat alle deelnemers het met elkaar eens zijn over de inhoud van de taken van het GO Beschermd Wonen.

Financiën

Iedere gemeente draagt naar rato van het nieuwe verdeelmodel (zie bijlage) bij aan de uitvoeringskosten van het GO. Gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor de zorgkosten voor de eigen cliënten (op basis van het woonplaatsbeginsel) en de uitvoeringskosten van de eigen organisatie. Zorgkosten voor de 'oude' cliënten worden betaald uit het GO: de gemeente Haarlem draagt de bijbehorende rijksbijdrage vanaf 2023 over aan het GO.

Delen van financiële risico's

Om financiële risico's te beperken en de continuïteit van zorg voor de inwoners in onze gemeente en in de regio als geheel te waarborgen zijn aanvullende afspraken gemaakt. De eerste drie jaar worden eventuele tekorten en overschotten op de zorgkosten per gemeente onderling verrekend via een **vereveningsfonds**. Met name voor de eerste jaren is lastig in te schatten of de rijksbijdrage per gemeente voldoende is om de zorgkosten voor de eigen cliënten te dekken. Dit komt i) door schommelingen in het aantal aanmeldingen per jaar en ii) omdat nog niet bekend is in hoeverre het verdeelmodel aansluit bij de werkelijke situatie in een gemeente. Het budget voor de regio als geheel is naar verwachting wel voldoende. De vereveningsafspraken zorgen ervoor dat het risico voor de afzonderlijke gemeenten zeer laag is. Na 3 jaar wordt het fonds opgeheven, resterende middelen worden verdeeld onder de gemeenten. In 2025 wordt besloten of en in op welke wijze vanaf het vierde jaar verevening plaatsvindt.

Regionale reserve Beschermd Wonen

Het GO beschikt over een eigen reserve, om financiële risico's op te vangen. De reserve wordt gevoed uit (i) de reserve BW van de gemeente Haarlem per 31 december 2022, (ii) vanaf 2023 het overschot op het gezamenlijke historische budget (voor 'oude' cliënten) en (iii) het eventuele overschot op de uitvoeringskosten van het GO. De reserve wordt ingezet voor de dekking van de volgende (mogelijke) tekorten (i) een tekort op het gezamenlijke historische budget (ii) een tekort op maatschappelijke opvang in resp. 2023, 2024 en 2025 (zie verder) en (iii) incidentele kosten en frictiekosten. Daarnaast wordt jaarlijks een deel van de reserve door het GO beschikbaar gesteld voor een **ontwikkel- en innovatiefonds**. Partijen kunnen aanspraak maken op een deel van deze

middelen door concrete voorstellen in te dienen voor ontwikkeling van het zorgaanbod of innovatie. Hierdoor is geborgd dat, ook bij een tekort op de lokale zorgkosten, voldoende middelen beschikbaar zijn voor investeringen in de opbouw van lokale voorzieningen of in preventie. Jaarlijks stelt het GO bij het opstellen van de begroting het bedrag vast dat beschikbaar is voor het innovatiefonds.

Wanneer de reserve van het GO onder een afgesproken minimum komt, zullen alle gemeenten de reserve naar rato van het verdeelmodel aanvullen. We schatten in dat de kans hierop de eerste 3 jaren klein is, omdat we in die jaren nog een aanzienlijk overschot verwachten op het historisch budget. Wanneer de reserve hoger is dan de afgesproken bovengrens dan wordt het overschot uitgekeerd aan de deelnemende gemeenten. Hiermee wordt voorkomen dat in het GO te veel middelen gereserveerd worden, waar gemeenten niet zelf over kunnen beschikken.

Positionering oude/bestaande cliënten

De middelen die de gemeente Haarlem vanaf 2023 ontvangt voor de bestaande/oude cliënten BW, worden overgedragen naar het GO, waardoor gemeenten gezamenlijk (financieel) verantwoordelijk worden voor de zorg(kosten) voor deze cliënten. Ook het financiële overschot op BW per 31 december 2022 wordt door de gemeente Haarlem overgeheveld naar de reserve GO BW.

Dekking tekorten Maatschappelijke Opvang

De eerste drie jaren wordt het tekort van de gemeente Haarlem op het budget voor maatschappelijke opvang (MO), evenals de afgelopen jaren, gedekt uit de reserve GO BW. Al jaren is er sprake van een structureel tekort op het MO-budget, deels als gevolg van landelijke ontwikkelingen. Haarlem ontvangt de middelen voor maatschappelijke opvang van het rijk, maar het betreft een regionale taak en regionale voorzieningen voor inwoners uit de hele regio. Als MO-voorzieningen, door een tekort aan middelen komen te vervallen, brengt dat maatschappelijke consequenties en kosten met zich mee voor alle gemeenten. Het is op de lange termijn niet wenselijk dat er een structureel tekort blijft bestaan, te meer omdat het rijk van plan is dit budget ook door te decentraliseren naar de afzonderlijke gemeenten. Daarom wordt aanvullend afgesproken dat gemeenten samen een plan opstellen om toe te werken naar een situatie per 2026 waarbij passende en goede zorg voor de MO-doelgroep gerealiseerd wordt binnen het budget dat daarvoor beschikbaar gesteld wordt door het rijk.

Overige bepalingen

Looptijd

Er is bij het aangaan van de samenwerking geen zicht op een einddatum. De samenwerking heeft daarom een onbepaalde looptijd. Voor de financiële afspraken geldt dat deze een looptijd hebben van drie jaar.

Evaluatie in 2025

Om tegemoet te komen aan alle onzekerheden rondom de doordecentralisatie, vindt in het derde jaar (2025) een evaluatie plaats. De regeling bevat een opsomming van een aantal onderdelen die in ieder geval in deze evaluatie aan bod moeten komen, waaronder de bijdrage van het GO Beschermd Wonen aan het belang waarvoor het is ingesteld, financiële afspraken, de positionering van het URB, de governance en de samenstelling van het takenpakket.

Toetreding en uittreding

Een ander college kan een verzoek doen tot toetreding. De acht colleges besluiten hierover bij unanimiteit. Uittreding is de eerste vijf jaar niet mogelijk. Bij uittreding uit het GO Beschermd Wonen na die periode van vijf jaar zijn de kosten voor de uittreder.